పాల్ఘాట్ శ్రీ టి.ఎస్. మణి అయ్యర్

1924లో మద్రాసులో జగన్నాథ భక్తసభ ఆధ్వర్యంలో ప్రముఖ గాత్ర విద్వాంసులు శ్రీ చెంబై వైద్యనాథ భాగవతార్ గారి కచేరీ ఏర్పాటైంది. సుప్రసిద్ధ విద్వాంసులు మైసూర్ టి చౌడయ్య గారు వయోలిన్‌పై, పుదుక్కోట్టై దక్షిణామూర్తి పిళ్ళై గారు కంజీరాపై, సుందరం అయ్యర్ గారు ఘటంపై, సీతారామయ్యర్ గారు మోర్సింగ్‌పై సహకరించడానికి విచ్చేశారు. మృదంగంపై ఎవరు సహకరిస్తారో అని అందరూ ఆసక్తిగా ఎదురుచూస్తున్నారు. తనకు మృదంగంపై సహకరించడానికి పన్నెండేళ్ల కుర్రాణ్ణి తీసుకొచ్చారు చెంబై గారు. ఇది చూసిన శ్రోతలు సంభ్రమాశ్చర్యాలకు లోనయ్యారు. నిర్వాహకులు భయపడ్డారు. ఎంతో ఉధృతంగా సాగే చెంబై గారి పాటననుసరించడానికి ఎంతో ప్రజ్ఞ, సాధన, భుజబలం అవసరం. మరి ఇంత చిన్న కుర్రాడు ఎలా అనుసరిస్తాడు? దానికి తోడు చెంబై గారికి సహకారం అందించడానికి వచ్చిన మిగిలినవారందరూ ఎంతో అనుభవజ్ఞులైన మహావిద్వాంసులు. మృదంగ కళాకారుణ్ణి మార్చడానికి వీల్లేదని నిర్వాహకులకు చెప్పారు చెంబై గారు. కచేరీ రసాభాస అవుతుందేమోనని కంగారు పడ్డారు నిర్వాహకులు. ఎందుకైనా మంచిదని శంకర్ మీనన్ అనే మృదంగ విద్వాంసుని సిద్ధంగా ఉంచారు. అయితే అందరి అనుమానాలను పటాపంచలు చేస్తూ గంగాప్రవాహం వంటి చెంబై గారి పాటకి ముగ్గురు హేమాహేమీలైన ఉపప్రక్కవాద్యాలతో కలసి సమర్థవంతంగా సహకారం అందించాడా కుర్రవాడు. అతని వాద్యాన్ని విని ఎంతో ఆనందించిన

జలతరంగం రమణయ్య చెట్టియార్ గారు ఆ కుర్రవాడికి ఒక పతకాన్ని బహూకరించారు. ఆ తర్వాతి రోజుల్లో చెంబై గారితో కొన్ని వందల కచేరీలు వాయించి హిమాలయాలంత ఎత్తుకు ఎదిగాడా కుర్రవాడు. అపర నందీశ్వరునిగా కీర్తించబడ్డాడు. ఆయనే 'పద్మ భూషణ్', 'సంగీత కళానిధి' పాల్ఘాట్ శ్రీ టి.ఎస్. మణి అయ్యర్ గారు. చెంబై గారిది అమృత హస్తం, విశాల హృదయం. ఆయన తనతో వాయింపించుకుని, ఆశీర్వదించి, ప్రోత్సహించిన యువ కళాకారులెందరో నేడు అత్యున్నత శిఖరాలను అధిరోహించారు.

మణి అయ్యర్గా సంగీతలోకానికి పరిచితులైన వీరి అసలు పేరు రామస్వామి. శ్రీ టి.ఆర్.శేష భాగవతార్, ఆనందాంబాళ్ పుణ్య దంపతులకు 1912, జూన్ 12న జన్మించారు మణి అయ్యర్ గారు. కేరళలోని పాల్ఘాట్ వద్ద గల తిరువిల్వామలై అనే ఊళ్ళో వీరు నివాసం ఉండేవారు. అయిదవ తరగతిలోనే స్కూల్ చదువు మానేసిన ఆయన ముందుగా పాల్ఘాట్ సుబ్బయ్యర్, అనంతరం కల్పాతి విశ్వనాధయ్యర్ గార్ల వద్ద మృదంగ విద్యను అభ్యసించారు. ఈ రోజుల్లోనే ఒకసారి శివరామకృష్ణగారనే ఒక ప్రముఖ భాగవతార్ గారి హరికథకు మృదంగ విద్వాంసుడు రాకపోతే విశ్వనాధయ్యర్ గారు కాసేపు వాయించి, శ్రోతల్లో కూర్చుని ఆసక్తిగా వింటున్న మణిని పిలిచి మిగిలిన కథకు వాయించమన్నారట. అదే మణిగారి మొదటి కచేరీ. అక్కడ్నించి వెనుదిరిగి చూడలేదు మణి గారు ఆ తర్వాత శివరామకృష్ణగారికి ఎన్నో కథలకు సహకరించారు. తండ్రిగారి గాత్ర కచేరీలెన్నింటికో కూడా సహకారం అందించారు.

మరికొద్ది రోజుల్లోనే చెంబైలో చెంబై వైద్యనాథ భాగవతార్ గారితో చేసిన కచేరీ ఆయన జీవితాన్ని ఒక గొప్ప మలుపు తిప్పింది. మణి గారి వాయిద్యాన్ని విని ఎంతో ఆనందించిన చెంబైగారు తనతో కలకత్తా, వారణాసి వంటి నగరాలలో కచేరీలకు తీసుకెళ్లారు. 12 సంవత్సరాల పిన్న వయస్సులో జగన్నాథ భక్తసభ ఆధ్వర్యంలో తనతో వాయింపించి మద్రాసు శ్రోతలకు పరిచయం చేశారు. మణిగారి 14వ యేట మద్రాసు మ్యూజిక్ అకాడమీకి

ఆయనే పరిచయం చేశారు. పదిహేనవయేట ప్రముఖ మార్దంగికులు తంజావూరు వైద్యనాథయ్యర్‌గారి పరిచయభాగ్యం కలిగింది. వారి వద్ద శిష్యరికంలో మేలుజాతి వజ్రంగా రూపొందారు.

కీర్తనలకు అనుసరణ చెయ్యడంలో మణిగారిది విలక్షణమైన శైలి. మణిగారికి పూర్వం కృతులకు సర్వలఘు నడకలతో, చిన్న చిన్న ముగింపులతో అనుసరణ చేసేవారు. అయితే ఈ సాంప్రదాయానికి విభిన్నంగా కీర్తనలలోని సంగతులే కాకుండా మనోధర్మ అంశాలైన నెరవల్, స్వరకల్పనలను కూడా గాయకునితో పాటు పాడుతున్నట్టు వాయించే ఒక అనితరసాధ్యమైన శైలిని ఆయన సృజించారు. కచేరీలో మృదంగం విడిగా వినిపించకుండా పాటతో కలిసిపోయేది. తర్వాతి తరాల మార్దంగికులకు ఏదైనా కృతికి అనుసరణ ఎలా చెయ్యాలి అంటే మణి గారి శైలిని ప్రామాణికంగా తీసుకునే స్థాయికి చేరింది ఆయన బాణీ. కేవలం అనుసరణే కాకుండా కచేరీలో ఆయన వాయించే తని ఆవర్తనాన్ని వినడానికి ఎంతోమంది శ్రోతలు చివరికంటా కూర్చునేవారు. మణి అయ్యర్‌గారి మృదంగ సహకారం అంటే ప్రధాన కళాకారులెవరనే దానితో సంబంధం లేకుండా తండోపతండాలుగా జనం వచ్చేవారు. తని ఆవర్తనాన్ని విరామ సమయంగా భావించే స్థితి నుండి కేవలం తని ఆవర్తనం వినడం కోసమే వచ్చే స్థాయికి శ్రోతలను తీసుకువచ్చారు మణిగారు. వర్ధిష్ణు కళాకారులెందరో ఒక్కసారి మణి అయ్యర్‌గారి సహకారంతో కచేరీ చేస్తే చాలు తమ జన్మ తరిస్తుందని అనుకునేవారట.

ఒకసారి తిరుచ్చిలో మణి అయ్యర్‌గారి సహకారంతో అలత్తూర్ సోదరుల కచేరీ జరిగిందట. అప్పట్లో కచేరీల నిడివి నాలుగు నుండి ఆరు గంటల వరకు ఉండేది. కచేరీలో రెండు తని ఆవర్తనాలుండేవి. మొదటి తని ఆవర్తనం ఇవ్వగానే మణి గారు అద్భుతంగా, ఉధృతంగా

వాయించారట. తని ఆవర్తనం పూర్తవగానే అలత్తూర్ సోదరులు శ్రోతలతో "ఇంత బ్రహ్మాండమైన తని ఆవర్తనం విన్నాక ఇక మళ్లీ మేం పాడడం బాగుండదు. ఈ అద్భుతమైన వాద్యం యొక్క మధురానుభూతితోనే మీరు ఇళ్లకు వెళ్తే బాగుంటుంది. మేం మరోసారి వచ్చి పాడతాం" అన్నారట. అదీ మణి అయ్యర్ గారి వాయిద్యానికుండే శక్తి. అలత్తూర్ సోదరుల గొప్ప మనసు కూడా అభినందనీయం, అనుసరణీయం. పాల్ఘాట్ శ్రీ టి.ఎస్.మణి అయ్యర్, పళని శ్రీ సుబ్రమణ్య పిళ్ళై, రామనాథపురం శ్రీ సి. ఎస్. మురుగభూపతి - వీరి ముగ్గురినీ 'మృదంగ త్రయం'గా చెప్తూ ఉంటారు. ఇందులోనూ మణి అయ్యర్గారి పేరే మొదట చెప్తారు. ఆకాశవాణిలో ప్రధాన కళాకారుడు, సహకారాలు అన్న భేదం లేకుండా ఎవరికైనా వారి ప్రతిభ ఆధారంగా ఇచ్చే గ్రేడ్ను బట్టి మాత్రమే పారితోషికం ఇవ్వాలని అప్పటి ఆకాశవాణి డైరక్టర్ జనరల్ నాయర్ గారిని ఒప్పించారు. వేదికపై ఉండే విద్వాంసులందరి సంఘటిత కృషివల్లనే కచేరీ రక్తి కడుతుందనీ, ఇక్కడ ఎక్కువతక్కువల ప్రసక్తి ఉండదననీ వారి నిశ్చితాభిప్రాయం. అదే నిజం కూడా.

సర్వశ్రీ చెంబై వైద్యనాథ భాగవతార్, మహారాజపురం విశ్వనాధయ్యర్, కాంచీపురం నాయనా పిళ్ళై, ముసిరి సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్, అరియకుడి రామానుజయ్యంగార్, మధురై మణి అయ్యర్, జి.ఎన్.బాలసుబ్రహ్మణ్యం, సెమ్మంగుడి శ్రీనివాసయ్యర్, అలత్తూర్ సోదరులు, పాపా వెంకట్రామయ్యర్, మైసూర్ టి.చౌడయ్య, ద్వారం వెంకటస్వామి నాయుడు, టి.ఆర్. మహాలింగం వంటి ఎందరో 20వ శతాబ్దపు మహా విద్వాంసులతో వారు చేసిన కచేరీలు శ్రోతల హృదయాలలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయాయి. పుదుక్కోట్టై దక్షిణామూర్తి పిళ్ళై, పళని సుబ్రహ్మణ్య పిళ్ళై వంటి గొప్ప మార్దంగికుల కంజీరా సహకారంతో వారు వాయించిన లయవిన్యాసాలు విద్వాంసులకు ఆలోచనాత్మకంగా, పామరులకు వీనులవిందుగా వుండేవి. చెంబైగారి దురితకాల స్వరకల్పనలకు, ముసిరి సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్గారి ఆర్ద్రతతో కూడిన విలంబకాల కృతులకు, అలత్తూర్ సోదరులు గానం చేసే క్లిష్టమైన స్వరకల్పనలకు,

మేధస్సుతో కూడిన అనేక గతిభేద పల్లవులకు ఆయన చేసిన అనుసరణ అనన్యసామాన్యమైనది. సంగీతం నేర్చుకుంటే గణితంపై చక్కటి పట్టు వస్తుందనే సిద్ధాంతానికి ఐదవ తరగతిలో చదువు మానేసిన మణి అయ్యర్‌గారు ఒక అద్భుతమైన ఉదాహరణ. ఊహాతీతమైన సెమ్మంగుడిగారి స్వర ప్రస్తారాలను అంది పుచ్చుకోవడంలో ఆయనది అందె వేసిన చేయి. ఎంతో రక్తిగా సాగే మధురై మణి అయ్యర్ గారి స్వరప్రస్తారాలను మృదంగంపై పాడించేవారాయన. గాయకుని మనోధర్మాన్ని 'రియల్ టైం'లో అందుకోగలగడం ఆయనకు భగవంతుడిచ్చిన వరం. తని ఆవర్తనం అనేది మార్దంగికుని ఆలాపన అనీ, అది కృతి యొక్క పొడిగింపు మాత్రమే తప్ప విడిగా వాయించడం కాదనీ అనేవారు. అందుకే వారు వాయించిన లయవిన్యాసాలలో విధిగా ఒక కృతికి కొద్దిగా సహకారం వాయించిన తర్వాతే తని(విడి)గా వాయించేవారు.

ఇక వారు మృదంగం తయారు చేయించుకునే విధానం గురించి చెప్పుకోవడం చాలా అవసరం. వారి ముఖ్య శిష్యులలో ఒకరైన శ్రీ వి.కమలాకరరావు గారు, తదితరులు రచయితతో చెప్పిన విశేషాలను కొన్నింటిని పాఠకులకు తెలియజేస్తాను. వారి ఇల్లు ఒక కార్ఖానాలాగా ఉండేదట. ఒకపక్క కొందరు పనివారు మృదంగం గుల్లలు దొలుస్తూ ఉంటే మరికొంతమంది మూతలు కుడుతూ లేదా కరిణ పేస్తూ ఉండేవారట. వారి వద్ద దాదాపు వంద మృదంగాలు ఉండేవట. మృదంగం యొక్క ఎత్తు, కుడి ఎడమల వ్యాసాలను బట్టి ఏ కొలతలతో ఉండే మృదంగం ఏ శృతికి బాగుంటుందో ప్రయోగాలు చేసేవారు. కరిణ వేసిన తర్వాత నాటు, మీటు చాలా జాగ్రత్తగా సర్దేవారు. బయట వాతావరణాన్ని బట్టి కచేరీ ఆడిటోరియం ఎయిర్ కండిషన్డా, కాదా అనేదాన్ని బట్టి మృదంగం యొక్క కుడి ఎడమలను సర్దుకునే వారు. తేమ, శీతోష్ణాల ప్రభావం మృదంగం వంటి చర్మ వాద్యాలపై చాలా ఎక్కువ ఉంటుంది. ఆయన చేసిన ప్రయోగాలు, వాటి ఫలితాలు తరువాతి తరం విద్వాంసులకెంతో ఉపయోగపడ్డాయి.

మణి అయ్యర్‌గారితో మృదంగ నిర్మాణ నిపుణుడు ఫెర్నాండెస్

వారిది విశాల హృదయం. పనివారిని ఎంతో ప్రేమగా చూసేవారు. ఫెర్నాండెస్ అనే నిపుణుడు మణి అయ్యర్‌గారి మృదంగాలను బాగుచేసేవారట. ఒక పూరిగుడిసెలో ఉండే ఫెర్నాండెస్‌కి ఒక పక్కా ఇల్లు కట్టించి ఇచ్చారట మణిగారు. కేవలం శృతిని బట్టి మాత్రమే కాకుండా ఒక్కో గాయకునికి ఒక్కోలా మృదంగం సిద్ధం చేసేవారట ఫెర్నాండెస్‌గారు. మృదంగం బాగా కుదిరితే సంతోషంతో ఎక్కువ డబ్బులు ఇచ్చేసేవారు. ధాటిగా ఉండే వారి వాద్యానికి ఒక్కొక్కసారి కచేరీ మధ్యలో కరిణ పోయేదట. అందుకని ఎక్కడ కచేరీ అయినా తనతో పాటు పనివారిని, నాలుగు మృదంగాలను తీసుకెళ్ళేవారట. మృదంగం వార్లు (కుడి ఎడమ మూతలను పట్టి ఉంచే పొడవైన చర్మపు తాళ్లు) వీధిలోకి అమ్మకానికి వస్తే అవసరం లేకపోయినా కొనేవారట. "మనం కొనకపోతే అమ్మేవారెలా బతుకుతార"నేవారట. ప్రముఖ శాస్త్రవేత్త, నోబెల్ పురస్కార గ్రహీత సర్ సి.వి.రామన్‌గారు సంగీత వాద్యాల నాదంపై పరిశోధనలు చేయడానికి మణి అయ్యర్ గారిని తన ప్రయోగశాలకు ఆహ్వానించడంబట్టి వారి మృదంగాల నాణ్యత ఎలా ఉండేదో చదువరులు అర్థం చేసుకోగలరు.

1965 సెప్టెంబరులో ప్రభుత్వ ఆహ్వానం మేరకు వారు లండన్‌లో జరిగిన కామన్వెల్త్ ఉత్సవాలలో, ఎడిన్‌బర్గ్ ఫెస్టివల్‌లో పాల్గొన్నారు. ఆయన వాయిద్యం బ్రిటన్‌లోని ప్రజలే కాకుండా యెహూదీ మెనూహిన్ వంటి అంతర్జాతీయ స్థాయి విద్వాంసులను కూడా అబ్బుర పరిచింది.

మణి అయ్యర్‌గారిని వరించి ఎన్నో బిరుదులు సార్థకతనొందాయి. ఆయన పొందని గౌరవం లేదు. 1956లో ఆయనకు రాష్ట్రపతి అవార్డు ప్రదానం చేయబడింది. మద్రాసు మ్యూజిక్ అకాడమీ వారి 'సంగీత కళానిధి' బిరుదు, భారత ప్రభుత్వంచే పద్మభూషణ్ పొందిన మొదటి మృదంగ విద్వాంసులు మణి అయ్యర్ గారు.

ఆయన వద్ద శిక్షణ పొందిన విద్యార్థులలో 'సంగీత కళానిధి' ఉమయాల్‌పురం శ్రీ కె.శివరామన్ గారు, 'సంగీత కళానిధి' పాల్ఘాట్ శ్రీ ఆర్.రఘు గారు, 'సంగీత విద్యానిధి' శ్రీ వి.కమలాకరరావు గారు మొదలైన వారెందరో ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి గాంచారు. వారి కుమారుడు రాజామణి గారు కూడా గొప్ప మృదంగ విద్వాంసులు.

ఆయన వ్యక్తిత్వంలో ప్రధానమైన, నేర్చుకోదగిన విశేషం నిరాడంబరత. ఆయన వస్త్రధారణ చాలా సామాన్యంగా ఉండేది. ఏ విధమైన హంగులూ, ఆర్భాటాలు ఉండేవి కావు. రాష్ట్రపతి అవార్డు తీసుకోవడానికి కూడా ఆయన తాను ఎప్పుడూ ధరించే సాధారణమైన ఖద్దరు చొక్కా, ఉత్తరీయంతోనే వెళ్లారు. "అంత గొప్ప అవార్డు అందుకుంటున్న సమయంలో ఇంకొంచెం ఆకర్షణీయమైన వస్త్రాలను ధరించి ఉంటే బాగుండే"దన్న పెద్దమనిషితో "నాకు ఈ అవార్డు నా వాయిద్యాన్ని బట్టి ఇచ్చేరు కానీ నా వస్త్రధారణ బట్టి కాదని అనుకుంటున్నాను" అన్నారట.

కచేరీలలో మైక్(Mike)ను వాడడాన్ని ఆయన తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. మృదంగానికి మైక్ పెట్టడానికి ఒప్పుకునేవారు కారు. యావత్ సంగీత ప్రపంచం వ్యతిరేకించినా, ప్రాధేయపడినా ఆయన తన పట్టును వీడలేదు. ఆ సమయంలోనే కొన్నాళ్ళు కచేరీలు వాయించడం తగ్గించేశారు. మైకులు వచ్చాక విద్వాంసులకు పూర్తి సామర్థ్యాన్ని వినియోగించాల్సిన అవసరం తగ్గిపోయిందనీ, ఇది కళాకారులలో బద్ధకాన్ని పెంచిందనీ, వీటివల్ల నాదం కృత్రిమతను సంతరించుకుందనీ, చివరకు మైకులు లేకపోతే సంగీతమే లేదనే వరకు పరిస్థితి దిగజారిందని ఆయన అభిప్రాయం. అంతేకాకుండా మైకులు లేనప్పుడు శ్రోతలు నిశ్శబ్దంగా వినేవారనీ, ఇప్పుడు కచేరీ జరుగుతుంటే కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారనీ ఆయన ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు.

చాలామందికి తెలియని విషయమేంటంటే మణిగారు గొప్ప గాత్రజ్ఞులు కూడా. ఒకసారి ఆయన మద్రాసు మ్యూజిక్ అకాడమీలో తోడి రాగంలో ఒక పల్లవిని గూర్చి అద్భుతమైన సోదాహరణ ప్రసంగం చేశారు. త్యాగరాజస్వామివారంటే ఆయనకు అమితమైన భక్తి. తిరువయ్యారులోని త్యాగరాజ ఆరాధనోత్సవ కమిటీకి కొన్ని సంవత్సరాలపాటు కార్యదర్శిగా పని చేశారు. తన సొంత ఊరైన పాల్ఘాట్లో ప్రతి సంవత్సరం త్యాగరాజ ఆరాధన నిర్వహించేవారు.

ప్రముఖ గాత్ర విదుషీమణి శ్రీమతి డి.కె.పట్టమ్మాళ్‌గారి అబ్బాయికి తన కుమార్తెనిచ్చి వివాహం చేశారు. తర్వాత రోజుల్లో ఆడవారికి కచేరీలలో మృదంగ సహకారం అందించకూడదనే తన నియమాన్ని కొద్దిగా సడలించి ఆమెతో కచేరీలు చేశారు.

జీవిత చరమాంకంలో కొంతమంది శ్రేయోభిలాషుల సలహాపై ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని చిత్తూరు జిల్లాలోని రిషి వ్యాలీ పబ్లిక్ స్కూల్‌లో మృదంగాచార్యునిగా తన సేవలను అందించారు. ఆ రోజుల్లోనే ఆయనతో పాటు పనిచేసిన ప్రముఖ గాత్ర విద్వాంసురాలు శ్రీమతి ఎం.ఎల్.వసంతకుమారిగారితో కూడా కొన్ని కచేరీలు చేశారు. తన చివరి రోజుల్లో ఆకాశవాణి కడప కేంద్రంలో ఆయన వాయించిన కచేరీల, లయ విన్యాసాల రికార్డింగులు నేటికీ భద్రంగా ఉన్నాయి.

కేరళలోని ఎర్నాకుళంలో ఒక ఆసుపత్రిలో చికిత్స పొందుతూ 1981, మే 30న విద్వాంసులను, అభిమానులను శోకతప్త హృదయులను గావిస్తూ అవతారం చాలించారు ఆ లయబ్రహ్మ. ఆయనే మరొక అవతారం ఎత్తితే తప్ప ఆయనకు సాటి మరొకరు రాలేరనేది నిర్వివాదాంశం.

****